

Rudolf Steiner

Evangelia jakožto zasvěcovací rituální knihy. Světodějný význam Ježíšova křtu v Jordáně. Zasahování individuálních duchovních bytostí do postupujícího dějinného dění.

Berlín 6. 12. 1910

V mé knize „Křesťanství jakožto mystická skutečnost“ (Das Christentum als mystische Tatsache) jste se všichni dočetli, že evangelia, chceme-li je správně chápat, se musí postihovat zcela určitým způsobem. Když nyní tuto zimu pokračuji v úvahách o evangeliích, výslovně poznamenávám, že přece není možné, aby se pro mladší členy takřka pokaždé zase začínalo od začátku, a že tudíž leccos z dalších výkladů bude pro mladší členy těžko srozumitelné. Už během valné hromady bylo řečeno, jak je nutné, aby se mladší členové zúčastňovali kursů, pořádaných proto, aby se dřívější dohonilo, neboť jinak bychom se nedostali dále. Zde však chci zdůraznit zejména následující: Zdá se být neproveditelné, aby mladší členové opravdu energicky pracovali na tom, dohonit počáteční partie duchovně vědeckého světového názoru. Proto bude stále znovu docházet k tomu. - nyní o tom mluvím hypoteticky - že to či ono, co do jisté míry přináležejí vyšším oblastem duchovního poznání a vyžaduje určité předpoklady, bude pro mladší členy nesrozumitelné a tím si utvoří o duchovní vědě zcela zvláštní úsudek. To je potom věcí dotyčných členů a nikoli toho, co se zde podává.

V knize „Křesťanství jakožto mystická skutečnost“ jsem ukázal, že evangelia musíme v podstatě chápat jako zasvěcovací knihy. To znamená, že tato evangelia v podstatě nejsou ničím jiným než určitým způsobem opsanými, starými zasvěcovacími rituály.

Co v takových starých zasvěcovacích nebo iniciačních předpisech bylo?

Obsahovaly především to, jak má být kandidát školení postupně veden vzhůru po své cestě, jak má ponenáhlu prodělávat určité vnitřní duševní zážitky, jak má ve své duši probouzet dřímající síly. Když se k nižšímu stupni připojoval vyšší, až vzhůru k onomu stupni iniciace, na němž do žákovy duše vtrhával duchovní svět, na němž k němu přistupovala tajemství duchovního světa - pak mohl nahlížet do duchovního světa, mohl např. zřít různé bytosti jednotlivých hierarchií, jak jsme je během doby vyjmenovali a také v leckterých souvislostech charakterizovali. Obsahem takových zasvěcovacích knih bylo tedy to, co má žák dělat.

Když nyní sledujeme předkřesťanské doby, shledáme, že v různých mysterijních místech byli zasvěcováni četní lidé - většinou jen málo odlišným způsobem - a byli vedeni po stupních vzhůru až k onomu bodu, kde mohli nahlížet do duchovního světa, kde mohli před sebou mít bytosti jednotlivých hierarchií duchovně (na rozdíl od tělesně). Tak tomu bylo v předkřesťanských dobách.

Co ve starých mystériích znamená vzhledem k těmto zasvěcencům křesťanství? Co vzhledem k nim znamená Kristův impuls?

Znamená to, že jedna bytost, která zevně pro vnímání fyzické úrovně byla známa jako „Ježíš z Nazaretu“, zjevovala tajemství duchovního světa nikoli obvyklou cestou starých mystérií, nikoli tak, jak tomu bylo v předkřesťanských dobách povždy zvykem, nýbrž jinak. Osobnost, která byla zasvěcena ve smyslu starých zasvěcovacích rituálů, mohla, když veliká událost, kterou jsem právě charakterizoval, prošla kolem její duše, - přistupovat k ostatním lidem a mluvit o tajemstvích duchovních říší. Nyní však bylo zde s událostí Kristovou něco, skrze co mohla osobnost Ježíše z Nazaretu mluvit o duchovních říších, aniž by k tomu byla

přivedena dávno obvyklým způsobem. Neboť tato osobnost Ježíše z Nazaretu byla k tomu přivedena tím, že při tak zvaném křtu v Jordáně přijala Kristova ducha. Od okamžiku, kdy tato osobnost při křtu v Jordáně - tedy v historické události - byla takřka světodějně zasvěcena, od tohoto okamžiku mluvil Kristův duch (avšak mnohem vznešeněji) k okolnímu světu o tajemstvích duchovních říší. S Kristem bylo tedy na fyzické úrovni něco, veřejně pro celý svět, čeho předtím mohli až do určitého stupně dosáhnout žáci zasvěcení pouze v hlubinách mystérií, takže mohli vycházet, aby ke svým bližním mluvili o tajemstvích duchovních říší. Kdybychom si chtěli věc představit obrazně, mohli bychom říci: Díváme se do starých mysterijních chrámů a vidíme, jak jsou osobnosti zasvěcovány hierofanty, takže mohly nahlížet do duchovních říší a potom vycházet a učit o duchovním světě. Toto všechno se povždy vyvíjelo v nejhlubším tajemství mysterijních chrámů. A v zevním světě - mimo mystéria - nebylo nic takového (jako mluvit o duchovních říších) možné. To, co se znovu a znovu odehrávalo v hlubinách mystérií, bylo nyní jakoby vyneseno do Palestiny, zpodobilo se jako světodějná událost, jako vývoj Ježíše z Nazaretu, zpodobilo se jako světodějná iniciace v mystériu Golgoty. Tedy mystérium jakoby vyneseno do světových dějin, postaveno jako historická skutečnost před celý svět. Tak je třeba chápat souvislost mystéria Golgoty s mystérii starých posvátných chrámů.

Tyto zasvěcovací předpisy, i když v podstatě všude obsahovaly stejné stupně, se u jednotlivých národů na různých místech Země v té či oné jednotlivosti lišily. Byly přizpůsobeny lidským individualitám podle času a prostoru. Přenesme se nyní s tím co jsme právě řekli, do duše jedné z oněch osobností, které se — jak se obvykle nazývají - jakožto „evangelisté“ podílejí na sepsání našich evangelií. Takové osobnosti znaly skrze své vlastní okultní školení určitým způsobem zasvěcovací předpisy těch či oněch národů, těch či oněch mystérií. Věděly, co je třeba podstoupit, aby se dosáhlo možnosti, zvěstovat tajemství duchovních říší a duchovních hierarchií. A nyní skrze palestinské události a skrze mystérium Golgoty zvěděly, že to, co mohl dosud vidět pouze zasvěcenec mysterijních chrámů, odehrálo se zevně na veliké úrovni světových dějin pro všechny lidi a nyní se mělo stále více ujímat v srdcích a myslích všech lidí. - Evangelisté nebyli životopisci v našem smyslu, kdy se do životopisů píše to, po čem světu vlastně vůbec nic není, a o čem nikdo nemusí u nějaké působící osobnosti vědět. Nebyli to životopisci, kteří vyhrabávají kdejakou soukromou záležitost, nýbrž popisovali Kristův život tak, že říkali: S Ježíšem z Nazaretu, v němž byl Kristus, se stalo něco, čemu jsme vždy znovu vidávali v mystériích - tam ovšem nikoli jako historickou událost, staženou do jednotlivých let. Kdežto zde se to stalo historickou událostí, není to však opakováním chrámových rituálů. Mohli jsme tedy popsat život Ježíšův, když udáváme stupně, které se jinak podstupují při zasvěcování. Proto se evangelia vyjímají takřka jako do světových dějin přeložené zasvěcovací předpisy. V evangeliích se opět setkáváme se zasvěcovacími předpisy starých mystérií - avšak tak, že určitým způsobem je udáván důvod, proč to, co se dříve odehrávalo v hlubinách chrámu vystoupilo na velikou úroveň světových dějin. To je zde určitým způsobem motivováno. A můžeme říci: Onen evangelista, jenž začíná hned tímto zdůvodněním, jenž hned na začátku říká, proč vlastně přišel do takové situace, aby psal o světodějných událostech, která naplňuje do velké světové události přeložený zasvěcovací předpis, je pisatel Markova evangelia. Hned na začátku říká, jak se lidstvo vyvinulo, aby tato veliká událost mohla nastat, aby se zasvěcení mohlo vynést z chrámových hlubin na úroveň světových dějin. Předem upozorňuje na to, že souvisí s nadmíru důležitou událostí celého vývoje lidstva, kterou lidem předpověděli zejména hebrejští proroci. Neboť k čemu v Palestině došlo jakožto k mystériu Golgoty, to praví zasvěcení - a k nim v určitém smyslu přináležejí hebrejští proroci - předvíдали a předpovídali.

Přeneseme-li se do duše takového člověka, jakým byl prorok Izajáš, z něhož právě vychází Markovo evangelium, potom nám jeho slova říkají: Nastane doba, kdy to bude v

lidské duši vypadat jinak než nyní; avšak tato doba se již připravuje. (Tím izajáš myslel svoji dobu.)

Co tedy chtěl prorok Izajáš říci?

Víte přece, že Markovo evangelium hned na začátku uvádí mocná slova tohoto proroka. Znáte obvyklé znění těchto slov; uvádím jejich běžný překlad Weizsäckerův (zde překlad kralický - pozn. překl.):

„Aj, já posílám anděla svého před tváří tvou, kterýž připraví cestu tvou před tebou. Hlas volajícího na poušti: Připravujte cestu Páně, přímé čiňte stezky jeho.“

Takto je uvádí překlad, jenž v německé evangelijní literatuře platí za mimořádně dobrý.

Tato Izajášova slova jsou skutečně ta, jimiž prorok poukazuje na velikou událost světových dějin v Palestině: na mystérium Golgoty. Všichni víte s jakou námahou jsme přemítali o ostatních evangeliích, abychom rozhodující místa převedli určitou měrou rozumným způsobem do naší mateřštiny. Vždyť u těchto věcí neběží o to, abychom podávali překlad lexikální, nýbrž abychom dotyčné obraty převáděli tak, aby hluboký, významný smysl, který je míněn, mohl právě tak zaznívat ze slov naší mateřštiny - nikoli jen pro naše teoretické chápání, nýbrž i pro celé naše cítění, —jako zněl vstříc těm, kteří znali zvláštnosti tehdejšího způsobu mluvy. Neboť tehdejší způsob mluvy byl zcela jiný než dnes. Především je nutno upozornit na to, že onen způsob mluvy nebyl tak abstraktní, střízlivý a šosácký jako náš dnešní způsob mluvení, nýbrž způsob mluvy a celý způsob vyjadřování byl takový, že vedle bezprostředního významu slov vždy zazníval bohatší smysl, bohatší význam, určitá vnitřní obsažnost - a přece zase se jednoznačně vědělo, čím tato vnitřní obsažnost byla. Záleží na tom, abychom postihli, že ze slov byl slyšen celý svět mnohem více, než dnes jsou lidé zvyklí slyšet u toho, co se říká. A je to právě zvláštnost staré hebrejské řeči, že v tomto vztahu je nesmírně bohatá - skrývat za slovy přímo celé světy, zatím co se použilo obrazu, převzatého výhradně ze smyslového světa. Takové výrazy jako „připravujte cestu“ nebo „přímé čiňte stezky“, to jsou obrazy převzaté ze smyslového světa., jako když se nějaká cesta připravuje lopatami a rýči. Když se něčím takového vyslovilo, bylo to zvláštností —této vzhledem k všem ostatním jazykům vskutku velkolepé řeči - že za těmito výrazy, zevně na něco použitými, vězely celé duchovní světy - avšak jednoznačně, takže není možné libovolně vykládat, jak to např. dělají naši moderní učenci s básníky tím, že do nich vkládají všechno možné. Do věcí se nedalo libovolně utajovat všechno možné! Zakládalo se to částečně na tom, že ve starohebrejské řeči byla možnost, osobním používáním v písmu nevyjadřované vokalizace podávat v hlásce celá světová tajemství. Byl zde cit pro taková světová tajemství.

V řečtině - text evangelií máme především v tomto jazyce —je to už poněkud zmírněno. Přesto bylo by stále ještě možné, i bez okultismu vynášet z řeckých překladů mnohem lepší věci, než jak to dělali překladatelé evangelií. Neboť v podstatě pokaždé jeden opisoval od druhého, aniž by se byl i jen filologicky zjišťovalo, jak tomu s celou věcí je, máme-li před sebou řecký text. Pro úplnost ukáži vám později na jednotlivých příkladech, jak se dělají chyby atd. Tím však nebudu dnes naše úvahy zdržovat, nýbrž pokusím se - nikoli filologicky, nýbrž pomocí toho, co lze vědět z duchovního bádání - přiblížit vám několik podstatných věcí ze začátku Markova evangelia. Uvedu především tak rozhodující místo, jímž se z izajášova proroctví ukazuje, co má nastat skrze palestinskou událost, abyste mohli vycítit, co je tím míněno.

Záleží především na tom, aby nám bylo jasné, že grécké slova posel, nebo anděl se v těchto starých dobách používalo pouze v tom smyslu, jak my jej používáme ve smyslu našeho líčení hierarchií - tedy jako označení takových bytostí, které v hierarchii, postupujeme-li shora dolů, jsou bezprostředně před člověkem. Je nutno cítit, když zde stojí grécké slovo anděl, že je zde míněna bytost právě z tohoto stupně hierarchií. Když to necítíme, potom tomuto místu vůbec neporozumíme. Proto také jen duchovní věda může vytvořit základ pro pochopení takové

věci. Když jí ale správně porozumíme, můžeme si tím zjednat základ pro to, co okultismus říká o Kristově události.

Neboť co je podstatné na Kristově impulsu?

Řekli jsme to tak: Teprve na základě Kristova impulsu si lidská duše mohla plně uvědomovat, že se v ní má ujmout já, sebevědomé já, a že postupně během následujícího zemského vývoje musí z tohoto sebevědomého já vycházet veškeré tajemství, které dříve vycházelo z astrálního těla vlivem přírodní jasnozření.

Době, v níž žijeme, předcházela tato jiná doba, v níž lidé měli až do určitého stupně v atlantské kultuře přírodní jasnozření, jímž mohli nahlížet do duchovního světa. Za určitých abnormálních stavů proudily do duše tajemství duchovního světa; lidé zřeli hierarchie. Přirozeně nejvíce a nejdéle vzhlíželi k oné hierarchii, která je člověku nejbližší: k hierarchii Andělů. Zřeli Anděly jakožto bytosti, stojící bezprostředně nad člověkem. V těchto dobách starého jasnozření člověk ještě nepostřehoval, že v sobě samém má něco, co ho mělo vést vzhůru do duchovního světa. Musel na to pohlížet jako na milost, prokazovanou mu zevními mocnostmi, jako na posílání duchovních mocností do duše. Proto mohli proroci poukazovat na budoucnost takto: „Nastane doba, kdy člověk bude cítit své já. Tehdy bude vědět, že je to sebevědomé já, z něhož mají vypučet tajemství duchovního světa.“ Všechno musí časem nastat. Avšak nastane doba, kdy člověk může říci: Když mám v sobě své já, tu ze sil já proniknu vzhůru do tajemství duchovního světa. To se však muselo připravovat. - Tak musel být připravován takřka nejdolejší stupeň hierarchií - člověk— tím, že se člověku posílá to, čím ještě není, aby se mohl připravovat k tomu, čím se měl stát. Posel, Anděl musel člověku zvěstovat, že se má stát (člověk) jástím v plném smyslu slova. A zatím co dřívější Andělé měli za úkol, ukazovat duchovní světy, musel nyní zvláštní Anděl obdržet zvláštní úkol, poněkud se zjeveními určenými lidem postoupit kvalitativně dál —musel jim říci, že mají proniknout do svého já. Dřívější Andělé totiž zjevovali tak, jak to nebylo určeno pro lidské já.

Izajáš upozorňuje tedy na toto: „Nastane doba tajemství já, a z obecného zástupu „Andělů“ bude vyslán jeden, jenž vám potom ukáže, že přijde toto tajemství já!“ Jen takto můžeme porozumět tomu, co to znamená, že Anděl, Posel má být poslán předem. Před kým je tedy tento posel předem poslán? Je předem poslán před člověkem, jenž má dospět ke svému sebevědomému já. Má přijít jako bytost z hierarchie Andělů, kteří obecně ještě nepromlouvali k člověku s předpokladem, že je sebevědomým já. Tento posel tedy, o němž mluví prorok Izajáš, má přijít a lidstvo upozornit na to, že se má připravovat, ve svém nitru, ve své duši učinit místo pro já, pro plné uplatňování ja.

Toto místo poukazuje tedy v podstatě na veliký obrat ve vývoji lidské duše: Že lidé, zatím co dříve museli pokaždé takřka vystupovat ze sebe, aby se dostali do duchovního světa, od nynějška mohou zůstávat ve svém já a ze samotného já těžit tajemství duchovního světa.

Porovnejme starou duši s duší, která žila v době blížícího se Kristova impulsu. Představme si člověka předkřesťanské doby, zvláště dřívějších staletí. Když se chtěl dostat do vyšších světů, nemohl to učinit při zachování sebevědomí, pokud již bylo vyvinuto. Musel se takřka zhostit sebe sama, musel přijít do stavu, v němž se sám sebe vzdával, musel se ponořit do samotného světa hierarchií, do světa duchovnosti. Jeho vědomí bylo ztlumeno. To byl starý pocit dřívější, předkřesťanské doby.

V jaké situaci byl nyní člověk, který už nežil tolik v době, kdy bylo správné, že vzdáváním se sebe sama mohl se vpravovat do duchovního světa, nýbrž který žil v době, kdy mohl začít vyvíjet své já?

Já sice zde existovalo už v doba atlantské, ale že z něho mohla prýstit naprostá jistota o největších tajemstvích, to přinesl teprve Kristův impuls. Právě z tohoto důvodu cítil člověk starého zasvěcení asi tak, že říkal: Chci-li se dostat do duchovního světa, mám-li získat zjevení z duchovního světa, tu musím v sobě něco potlačit, a ve své duši musím zejména oživit jiné věci.

Co musel potlačovat? A co musel zejména oživovat?

Z čeho mělo postupně vyrůst já, to musel potlačovat, to se mělo stávat v jeho duši takřka temnější a nejasnější. Na to nesměl brát žádný ohled, to se v něm muselo stát čímsi pustým, prázdným. Naproti tomu astrální tělo, tedy tělo, které mohlo určitou měrou propůjčovat asnožření, muselo obzvlášť vzplanout: Potom do astrálního těla vstupovala stará jasnozřivá pozorování.

Řekl jsem: Já bylo již dojisté míry zde. Avšak člověk je nemohl potřebovat, chtěl-li vyzkoumat tajemství duchovního světa. Já bylo nutno potlačovat a astrální tělo rozněcovat. Avšak rozněcování impulsů v astrálním těle bylo stále méně možné. Ve starých dobách patřilo k základním vlastnostem člověka, že své já dovedl potlačovat a astrální tělo uvádět v činnost, takže do něho proudila tajemství duchovního světa. Další vývoj však spočíval v tom, že se astrální tělo stávalo stále méně schopné, dostávat do sebe tajemství duchovního světa. Člověk si musel říci asi následující: Mé astrální tělo je stále méně schopné dosahovat toho, čeho lidé ve starém jasnožření dříve dosahovali. Avšak co je ve mně, mé já, to také ještě nechce vystoupit, nedovede se ještě vzchopit k tomu, aby ze sebe něčeho dosáhlo. - A ti nejlepší z jasnozřivců pociťovali v duši nanejvýš cosi pustého, prázdného. Bylo to já, jemuž ještě nebyl dán impuls. A vedle toho cítili nemožnost, pomocí já se dostat do duchovního světa. Z toho můžete seznat náladu, v níž se v době blížícího Kristova impulsu nacházel někdo, kdo chtěl nahlížet do duchovního světa. Takový člověk si musel říci: Ve svém astrálním těle nemohu již vyvíjet to, co dříve bylo možné, mé já nemůže však ještě přijmout žádný impuls. To je ještě v mé duši čímsi pustým. To nemůže proniknout do duchovního světa.

V době blížícího se Kristova impulsu se zde pak používalo určitých metod, určitých příprav, které spočívaly v tom, že se lidé obeznamovali s tím, co ještě nemohlo být naplněno duchem. Kdo chtěl vystoupit do duchovního světa, byl na to odkazován. Říkalo se mu: Ujasni si: se svým astrálním tělem se vzhůru nedostaneš. Musíš především vstoupit do onoho místa svého nitra, kde cítíš jakožto člověk tak, jako bys neměl vůbec žádnou souvislost se zevním světem

Takovou byla nálada v době blížícího se Kristova impulsu pro toho, kdo hledal zasněžení. A každý, kdo hledal zasněžení, si musel ujasnit: Vzhledem ke svému astrálnímu tělu se musím zříci toho, abych vystoupil do duchovního světa, neboť minula doba, kdy skrze astrální tělo bylo možné dostat se do duchovního světa. Já je pro to ještě nepřipravené. Avšak z toho, co chce ven a proniknout do duchovního světa, kde to chce přijmout impuls, z toho mohu poznat - nemohu více než poznat - že tu existuje něco, co s veškerou silou a mocí tíhne k duchovnímu impulsu!

Tato duševní zkušenost každého, kdo v oné době hledal cestu k duchovnímu světlu, se nazývala „cestou do osamělosti duše“, nebo také cestou do „osamělosti“.

Čím tedy musel být posel, jenž měl připravovat na Kristovu událost?

Musel lidem, kteří chtěli vědět něco o blížícím se impulsu, říci, jakou je cesta do „osamělosti“. Musel osamělost důkladně znát. Musel být kazatelem pro osamělost duše.

Právě podle Markova evangelia budete stále více seznávat, že v určitých případech velké duchovní bytosti, skrze které má docházet k důležitým záležitostem vývoje lidstva, si vyhledávají svoje nástroje. Nástroje, skrze které obdrží schopnost, žít v tělesných bytostech a vzít na sebe inkarnaci, aby žily v duši, inkarnované v těle. Onen „Posel“, o němž mluvil Izajáš, kterého nesmíme chápat ve zcela obyčejném smyslu jako člověka, se zmocnil duše znovuvtěleného Eliáše, žil v ní a byl poslem, jenž měl lidi upozorňovat na blížící se Kristův impuls. A z duše Jana Křtitele promlouval pak posel na nějž poukazoval Izajáš.

Kde tedy zaznívá jeho hlas?

V tom co jsem vám právě charakterizoval jako „osamělost duše“. V Markově evangeliu můžeme tedy číst: „Slyšte volání v duševní osamělosti“.

Slova v řečtině vztahující se k poušti, nesmíme jednoduše překládat tak, jakoby se obraz „pouště“ mýnil pouze zevně; nýbrž zde je uveden obraz, jímž máme vnímat celý duchovní svět. Znamenají vlastně „v osamělosti“. - Abychom porozuměli i další části výroku, musíme se poněkud zabývat vlastním významem, jehož stopy v řečtině existují, který ale lze zjistit, když s řečtinou spojujeme prvotní tradici, významem toho, co s cítilo při slově Pán - co se zde obvykle překládá jako: Připravujte stezku „Páně“.

Takové slovo nemělo onen abstraktní, šosácký význam ve starém pokladu jazyka, ve starém způsobu vyjadřování, jak má dnes. V době materialismu se lidé stali zvláště vzhledem k jazyku šosáky a v jazyku již nemají to, co se dá nazvat tělem duševních bytostí, že se při slovech cítí celý svět, jako ve starých dobách. O něco takové lze se dnes nanejvýš znovu pokoušet. Tak jsem se v „Bráně za svěcení“ snažil vyličit, jak se stane možným, dovést cítit světy.

Co se cítilo při slově Pán, když se vyslovilo v naznačené souvislosti?

Cítilo se, že tím je míněn pouze obraz toho, co se děje v člověku v jeho vnitřním duševním životě: Bylo cítit vynořování se ze základ duše a stále více na povrch pronikající já - jakožto zjevení se „pána“ nebo „vládce“, jenž udává směr v duševních silách - tak jako dnes říkáme: Člověk má myšlení, cítění a chtění; tyto různé duševní síly jsou takřka služebníky duše. Avšak v duši existuje pán, já! Vyjadřuje se tím, že říkáme nejen „ono to v nás myslí“. Ve starých dobách se nemohlo říkat „já myslím“, nýbrž říkalo se „ono to myslí“. A vzhledem k cítění a chtění se právě tak říkalo „ono to cítí“, a „ono to zde uvnitř chce“. - V době, kdy se pán duševních sil, já, začal uplatňovat, cítil se tento veliký obrat ve vývoji lidstva tak, že se nyní říká: „Já myslím, já cítím, já chci“. V dřívějších dobách byly duše jakoby opředeny nevědomým stavem, ponořeny do sloužících sil. Nyní se blíží pán duševních sil, já! Tímto místem vůbec není míněna nějaká osobnost nebo bytost, nýbrž pouze vynoření se já jakožto pána v celém složení duše. „Přichází pán uvnitř duše!“

Toto se hlásalo i v oněch chrámech, jež měly připravovat na to, co se mělo dít s lidstvem. S posvátným ostychem a s posvátnou úctou se hlásalo: Dosud existovaly takové duše, které v sobě měly pouze sloužící síly: myšlení, cítění a chtění. Nyní se však blíží pán, uvnitř lidské duše. Toto veliké se děje, zatím se ovšem jen postupně vyvíjí - a do konce Země, a bude pak stále mocnější. Avšak přijde to! A Kristu nejprve přináší impuls! Je to „veliká hodina“ ve vývoji světových hodin, kdy žije Kristus. Zde stojí světové hodiny ve znamení, kdy já bude vcházet stále mocněji jako pán duševních sil. A dospěje k cíli, když Země spadne do kosmu a člověk vystoupí na vyšší stupně.

Jen když cítíme tak, jak se tehdy muselo cítit, můžeme si učinit představu o tom, co chtěl Izajáš říci a na co Jan Křtitel opět navázal. Poukazovalo se na velikou událost lidské duše, na její další vývoj. Chceme-li dotyčné místo přeložit tak, abychom si s ním věděli rady, muselo by se vlastně překládat, chceme-li se poněkud přidržovat tradice, takto: „Znamenej („Aj v kralickém překladu): Posílám před já v tobě svého Anděla, jenž připraví směr.

Slyšte volání v (duševní - to zde nestojí; avšak každý to věděl) osamělosti (ono volání, které touží po pánu duše): Připravujte směr vládce (duší); pracujte, aby měl volnou cestu“ (nebo „dráhu“).

V těchto slovech máte přibližně to, co může poskytnout představu o tom, co lze cítit v Izajášových slovech. Na tato slova, na jejich obsah znovu navázal Anděl v duši Jana Křtitele.

Proč to mohl učinit?

Zde musíme poněkud přihlídnout ke způsobu, jak byl samotný Jan Křtitel zasvěcen, jak iniciace působila v jeho duši.

Z dřívějších úvah víte, že člověk může být zasvěcen buď tím, že sestoupí do nitra vlastní duše, nebo že může být probuzen pro vystoupení duše, pro uvolnění od těla a pro vplynutí duševních sil do makrokosmu. Tyto dvě cesty byly dodržovány u různých národů nejrozličnějším způsobem. Chtěl-li člověk dát své duši vplynout do makrokosmu, tu potřebných

dvanáct stupňů bylo takřka „označeno“ dvanácti znameními zvěrokruhu tím, že jeho duševní síla vplynula do určitých míst, do určitých směrů makrokosmu. Obecně se už mimořádně mnoho dosáhlo (zejména pro určitý účel světodějného vývoje) něčeho významného, když ně jaká duše byla vyvinuta natolik, že mohla do sebe přijmout ony síly makrokosmu, pocházející z takových světových tajemství, která byla ve smyslu každého jednotlivého souhvězdí. U starých zasvěcovacích rituů bylo tomu totiž vůbec tak, že jeden např. byl zasvěcen do tajemství makrokosmu tak, že jeho vplývání duše do makrokosmu se pohybovalo směrem ke Kozorohu, u jiných ve směru Raka, Vah, Panny atd. Stále znovu jsem zdůrazňoval, že pro vplynutí do makrokosmu je dvanáct různých možností, symbolicky naznačených dvanácti znameními zvěrokruhu. Měl-li někdo dosáhnout iniciace vplynutím duše do makrokosmu, a neměl-li hned dosáhnout nejvyšší, sluneční iniciace, nýbrž určitou měrou iniciace dílčí, částečné, tu bylo jeho duševní zření, jeho duševní světlo zaměřováno na tajemství, která se dala najít v souvislosti s určitým souhvězdím. K tomu bylo však třeba, aby se jeho zrak stal nezávislým na hmotnu; tzn. pečovalo se o to, buď při mysterijních ritech, anebo, jako u Jana Křtitele, skrze „milost shora“, - že zrak dotyčného byl řízen k nějakému souhvězdí - avšak tak, že mezi sebou a dotyčným souhvězdím měl Zemi. To znamená: jeho zrak musel být řízen v noci skrze Zemi k některému souhvězdí. Vidíme-li nějaké souhvězdí fyzickými očima, pak vidíme fyzické souhvězdí. Když ale můžeme zřít skrze hmotnost Země, kdy tedy fyzické souhvězdí je zakrýváno hmotností Země, potom vidíme nikoli fyzické, nýbrž duchovno, tzn. tajemství, která vyjadřuje souhvězdí.

Zrak Jana Křtitele byl vyškolen tak, že v noci mohl pohlížet skrze hmotnou Zemi na souhvězdí „Vodnáře“. Měl tedy onu iniciaci, když se Anděl zmocnil jeho duše, kterou nazýváme „iniciací Vodnáře“. Takto Jan Křtitel mohl - se vším, co sám věděl, co sám cítil - dát Andělu k dispozici všechny schopnosti, aby skrze Anděla mohlo být vysloveno všechno, co bylo iniciací Vodnáře, a co poukazovalo na to, že nastane vláda já, pána v duši. To poskytovala iniciace Vodnáře. - Současně však poukazoval Jan Křtitel na to, že nastala také doba, kdy tato iniciace Vodnáře již pomíjí, kdy musí být nahrazena jinou, aby byla plně chápána blízká se doba já. Proto svými intimním žákům říkal: „Jsem ten, jenž je schopen dát svému Andělu k dispozici všechny síly, přicházející z iniciace Vodnáře. Po mě však musí přijít někdo, jenž svému Andělu může dát k dispozici síly pozdější!“

Vezmete-li postup Slunce ve dne od souhvězdí Kozoroha přes Býka, Blížence atd. až k Panně, potom musíte vzít v noci postup od Vah, Vodnáře k souhvězdí Ryb — je to směr k duchovnímu Slunci. Jan přijal iniciaci Vodnáře, a poukazoval na to, že ten, kdo nyní přijde, bude mít iniciaci Ryb - tzn. onu iniciaci, která musí následovat po iniciaci Janově, a která byla považována za vyšší. Proto Jan Křtitel říkal svým intimním žákům: Skrze iniciaci Vodnáře mohu svému Andělu dát k dispozici jen ty síly, jimiž mohu zvěstovat, že přijde Pán. Přijde však jeden, jenž má síly, v iniciaci symbolizované souhvězdím Ryb. A ten přijme Krista!

Tím Jan Křtitel poukazoval na Ježíše z Nazaretu. A proto staré tradice dávaly Kristu Ježíši symbol Ryb. A protože všechno, co se děje zevně, jsou symboly vnitřních pochodů, i když se to děje také zevně - proto jsou zasvěcenci Ryb přidělováni jako pomocníci „rybáři“. To všechno jsou současně zevní, historické události - a současně pro duchovní tajemství hluboce symbolické děje. - „A lidstvu se dostane vyššího posvěcení!“, pravil Jan. A Jan se označoval jako „vodní člověk“. To je zcela jasné. Jenže musíme stále více vidět, jak s obrazy, používanými pro lidská tajemství, souvisí právě tak tajemství astronomická. „Křtil jsem vás vodou“, pravil Jan. Křest vodou byl ovšem tím, co bylo v moci těch, kteří z nebes obdrželi iniciaci Vodnáře. Zatímco však duchovní Slunce postupuje opačně než Slunce fyzické... neboť zatím co fyzické Slunce postupuje od souhvězdí Panny k souhvězdí Vah, postupuje duchovní Slunce, ve smyslu postupování od Jana Křtitele k Ježíši z Nazaretu, od Vodnáře k Rybám. Vystoupí-li někdo ve světě s iniciací Ryb a je schopen přijmout duchovní síly, duchovní impuls, skrze nějž se mohl stát jeho nástrojem, potom je možné, že se křtí nikoli jen

tak, jak křtil Jan, nýbrž že se křtí ve vyšším smyslu, —jak-to označuje Jan jakožto křest Duchem Svatým.

V dnešní přednášce jsem vám v určitém smyslu předvedl dvojí. Slovy, která zde přicházejí v úvahu v Markově evangeliu, jsou jednou míněny pochody vývoje lidstva, také historické pochody tím, že se mluví o vyšší moci, která není ani člověkem, nýbrž „Andělem“, která ale hovoří skrze tělo Jana Křtitele. Na druhé straně jsem ukázal, že podávanými líčeními jsou míněny pochody na nebi, - totiž postup duchovního Slunce od souhvězdí Vah k souhvězdí Ryb.

Markovo evangelium skutečně obsahuje v každém řádku něco, co vyčteme jen tehdy, když při sledování slov současně stále přihlížíme k lidskému smyslu a ke kosmickému, astronomickému smyslu, a je-li nám jasné, že v člověku žije něco, čehož pravý význam lze najít pouze na nebi. Zde ovšem je nutno poněkud přesněji chápat souvislosti makrokosmických tajemství s tajemstvími lidské přirozenosti. Dnes na konci pouze naznačím, co za tím vězí. V tomto směru chtěl jsem dnes vůbec podat pouze náznaky. Neboť u Markova evangelia bude třeba, abychom se ponořili do nezměrných hlubin, o nichž budete muset dlouho přemýšlet, budete-li se chtít pozvednout výše než k pouhému tušení. Nyní ale vysvětlím, jak je třeba číst Markovo evangelium.

Všichni znáte duhu. Pro dítě např. stojí duha na obloze jako realita. Dítě bude nejprve věřit, když mu to nevysvětlíme, že si může na duhu sáhnout, že ji může uchopit. Později člověk pozná, že tato duha v podstatě není závislá na sobě, nýbrž že vzniká jen tehdy, nastane-li určitá konstelace deště a slunečního svitu; a když se poměr deště k slunečnímu svitu změní, potom mizí i duha. Není tedy realitou. Je pouze zdánlivým obrazem. Vzhledem k duze jsou skutečnosti dešť a sluneční svit. —Když člověk poněkud postoupí na cestě okultního vývoje, potom je zde něco, co zcela sám od sebe srovnává s duhou tím, že řekne: „V podstatě vlastně neexistuje nic pravdivého, nýbrž zde existuje jen zdání, jež je udržováno pohromadě zevními věcmi.“ Víte co je tímto „zdáním“? Sám člověk. Člověk je pouze zdánlivým obrazem. A považujeme-li ho pomocí smyslů za realitu, potom se oddáváme iluzi, potom se oddáváme máji, velikému nebytí. Neboť „mája“, složeno z „mahat aja“ (mahat - velký, ja - bytí, a - ne, zápor, tedy aja - nebytí) znamená „veliké nebytí“. Na cestě okultního vývoje dospívá člověk k tomu, že se srovnává s něčím jako s duhou. Člověk je pouze zdánlivým útvarem. A zdánlivým útvarem je všechno, co přistupuje k fyzickým smyslům. I Slunce jakožto fyzické světové těleso je zdánlivým obrazem. Co fyzická věda popisuje jako plynovou kouli ve vesmíru, to vyhovuje praktickým účelům. Kdo to však bere jako skutečnost, ten se oddává máji, klamu, velikému nebytí. Pravou skutečností je, že tam je shromaždiště duchovních hierarchií, jejichž činy jsou vyjadřovány teplem a světlem, a které k nám ze Slunce plynou v teple a světle.

Co vnímáme jako teplo a světlo, to je zdání. Avšak takto je zdání všechno. - Tak třeba člověk se domnívá, že má v hrudi srdce. Avšak srdce je pouhým zdánlivým útvarem, nic více. Je to podobně, jako když za podzimní mlhy jdeme večer po ulici a kolem luceren vidíme určité kruhy; avšak tyto kruhy také nejsou něčím skutečným, nýbrž způsobují je zcela určité síly. Tak je i lidské srdce způsobováno zcela určitými silami. Můžete si to představit asi takto. Předpokládejte, že kruh představuje nebeskou klenbu; potom proudí do nás z jedné strany jistý druh sil - a z druhé strany vcházejí do nás jiné síly, tyto síly se protínají. V člověku tam, kde se domnívá mít své srdce, opravdu není nic - než síly, které sem proudí z nebe a protínají se. Odmyslete si všechno ostatní - a představte si pouze síly, které se setkávají tak, jak je tomu u duhy; a výsledkem je lidské srdce. Tak je tomu i s ostatními orgány: jsou to průsečíkové síly, které vznikají vzájemným protínáním dotyčných světových sil.

Půjdete-li od jednoho místa k druhému, a řeknete si: „Ve mně jsou impulsy, že jdu odtud až tam“, potom říkáte něco, co takto přináležejí máji. Proč? Protože z makrokosmu přicházejí síly, které se zde dole protínají a řezem vyvolávají zdánlivý útvar vzhledem k směru a silám

kráčení. Co zde dole následovalo po sobě, to je pouze řez kosmických sil. A chceme-li znát pravdu, musíme se otázat: „Co se děje v makrokosmu? Co způsobují horní a dolní kosmické síly?“ Způsobují v nás to, co vypadá tak, jako bychom měli srdce, játra a pod., nebo to, co vypadá tak, že řekneme: Jdu odtud tam. Chceme-li to popsat pravdivě, pak musíme popsat kosmické síly.

Chceme-li popsat, co činil Jan Křtitel tím, že lidi křtil, potom musíme popsat, co mu makrokosmos nařizoval - to znamená síly, symbolizované silami. Vodnáře. Ty byly kdysi dojednány ve velké světové lóži - a vyslány do sil Janových. Takto musíme číst ve světovém jazyce, co se na určitém místě stalo. Takto pisatel Markova evangelia četl to, co se událo v Palestině, příslušné pochody na nebi. Popisuje astronomické pochody a říká: „Chápejte věci takto: Je-li zde stěna, na níž je viditelná stínohra, potom musíte, chcete-li poznat pravou příčinu, dívat se na to, co je vlastně hráno do stínu. Popisují - co se stalo u Jordánu, co však bylo pouze nástrojem pro něco jiného. Neboť vpravdě popisují to, co skrze astronomické síly z makrokosmu působí na Zemi!“

Pisatel Markova evangelia popisuje kosmické síly. Všude to jsou úkazy na nebi. A co popisuje, to je výraz, projekce, stínový obraz, který celkové pochody v makrokosmu vrhají dolů na malou oblast Země - Palestinu. Toto si musíme ujasnit, chceme-li jen poněkud vniknout do celé velikosti a významu tohoto dokladu Markova evangelia. Avšak nejprve jsme museli nabýt tušení o tom, co tu existuje. Museli jsme porozumět tomu, že na začátku Markova evangelia se říká: Prorok Izajáš předpověděl, že přijde pán duševních sil pro člověka, a že „posel“ bude žít v Janu Křtiteli, který lidi připraví na příchod tohoto vládce duševních sil. Tento posel se musel usídlit v těle, jež přináleželo lidské duši, zasvěcené silami Vodnáře. Tak mohl připravovat cestu tomu, co měla na Zemi učinit taková osobnost jako Ježíš z Nazaretu, která se připravila k tomu, že mohla přijmout iniciaci Ryb a tím i Krista. Dění na Zemi je zrcadlením kosmických pochodů, které se chovají ke kosmickým pochodům jako duha k dešti a slunečnímu svitu - takže musíme studovat dešť a sluneční svit, chceme-li popsat duhu. A chceme-li vědět, co bylo v srdci Jana Křtitele nebo Ježíše z Nazaretu, jenž se stal bydlištěm Kristovým, potom musíme studovat kosmické poměry. Neboť celý svět se projevil člověku v pochodech události v Palestině a na Golgotě. A kdo čte Markovo evangelium jinak - než tak, že mu podává pouze písemný záznam velikých světových pochodů, ten zaujímá stejné stanovisko jako ti, co říkají: Zde je skupina takových čar, tam je skupina jiných čar. Kdo nepoukazuje na to, nač poukazuje slovo „pán“, ten poukazuje pouze na černé čáry. Takto se však popisu je Markovo evangelium v naší době. Neboť co se v něm vypráví, to je pouze krajní zevnějšek písmen. Je nutno vystoupit vzhůru, abychom porozuměli tomu, nač měly události v Palestině poukazovat jako ve stínohře. Snažte se přijít na to, co to znamená: „Pozemské pochody jsou stínovým obrazem makrokosmických pochodů“, a učiníte první krok k tomu, abyste postupně porozuměli jednomu z největších dokladů světa - Markovu evangeliu.